

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Bc. Veronika Pololáníková

„Pamela“ Carla Goldoniho

“Pamela“ by Carlo Goldoni

Praha 2024

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Žáčková, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych vyjádřila své poděkování PhDr. Magdaleně Žáčkové, Ph. D., za odborné rady, trpělivost a hodnotné připomínky během celého procesu psaní této bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 22.7.2024

Veronika Pololáníková

Klíčová slova:

Pamela, Carlo Goldoni, Samuel Richardson, Pamela Nubile, La Buona Figliuola

Parole chiave:

Pamela, Carlo Goldoni, Samuel Richardson, Pamela Nubile, La Buona Figliuola

Key words:

Pamela, Carlo Goldoni, Samuel Richardson, Pamela Nubile, La Buona Figliuola

Abstrakt (CZ):

Bakalářská práce má za cíl provést analýzu Goldoniho díla *Pamela Nubile* a jeho srovnání s předlohou – *Pamela* z pera Samuela Richardsona. Traktována jsou i Goldoniho díla *Pamela Maritata* a *La Buona Figliuola*, které se od Richardsona také odvíjejí. Zvláštní důraz je kladen na otázku, jakým způsobem Goldoni s předlohou nakládá a proč, co k originálu přidává a co naopak zcela vynechává, jakým způsobem si výchozí text upravuje. Práce také obsahuje obecné uvedení do kulturního a společenského prostředí Goldoniho.

Abstract (IT):

La tesi di laurea si propone di analizzare l'opera di Goldoni *Pamela Nubile* e di confrontarla con l'originale – *Pamela per mano di Samuel Richardson*. Vengono trattate anche le opere di Goldoni *Pamela Maritata* e *La Buona Figliuola*, anch'esse sviluppate da Richardson. Particolare enfasi è posta sulla questione di come Goldoni tratta l'originale e perché, cosa aggiunge all'originale e cosa omette completamente, come modifica il testo originale. L'opera comprende anche un'introduzione generale sull'ambiente culturale e sociale di Goldoni.

Abstract (EN):

The bachelor thesis aims to conduct an analysis of Goldoni's work *Pamela Nubile* and compare it with the novel "Pamela" by Samuel Richardson on which it is based. Also, it mentions Goldoni's plays *Pamela Maritata* and *La Buona Figliuola*, derived from Richardson's work. A special emphasis is placed on how Goldoni handles the source material and why, what he adds to the original and what is completely omitted, and how the the original text is adapted. The thesis also includes a general introduction to Goldoni's cultural and social environment.

Obsah

1	Úvod	6
2	Historicko-společenský kontext	7
3	Seznámení s románem Pamela or Virtue Rewarded	11
3.1	Shrnutí děje epistolárního románu Pamela or Virtue Rewarded	12
4	Goldoniho adaptace a změny	14
4.1	Změna Pamelina sociálního postavení	14
4.1.1	Ukázky z odhalení Pameliny pravé identity	15
4.1.2	Goldoniho pohled na změnu společenského postavení	16
4.2	Konflikt mezi rozumem a vášní.....	18
4.2.1	Ukázky konfliktu	18
4.3	Divadelní redukce	19
4.4	Postavy	22
4.4.1	Jména postav	22
4.4.2	Modifikace charakteru obou protagonistů	23
5	Pamela Maritata a La Buona Figliuola	29
5.1	Pamela Maritata	29
5.2	La Buona Figliuola	30
6	Závěr	32
7	Resumé	34
8	Riassunto	35
9	Summary	36
10	Seznam použité literatury	37

1 Úvod

Carlo Goldoni je jeden z nejznámějších dramatiků 18. století, který se proslavil nejen v Itálii, ale i v zahraničí. Mnohé z jeho her se stále hrají a patří mezi oblíbená představení i v dnešní době. Existují také díla, která přinesla Goldonimu velký úspěch díky originalitě, kterou svět do té doby neznal. Z dnešního pohledu jsou tato díla již téměř zapomenuta. Takovým dílem je právě Goldonihova adaptace slavného Richardsonova díla *Pamela or Virtue Rewarded* s názvem *Pamela Nubile*, o kterém pojednává tato bakalářská práce.

Má volba pro analýzu komedie byla podnícena jejím literárním úspěchem v minulosti a jejím současným postavením, kdy již z repertoáru divadel téměř vymizela. Ráda bych prostřednictvím své práce vrátila komedii *Pamela Nubile* do obecného povědomí.

Existuje mnoho studií věnovaných tvorbě Carla Goldonihova, avšak konkrétních prací zaměřených na *Pamela Nubile* v porovnání s Richardsonovým románem je poměrně málo. Tato práce se bude opírat o výzkum několika klíčových autorů, kteří se tímto tématem zabývali. Jsou mezi nimi Ted Emery, Wiliam C. Holmes, Ann Hallamore Ceasar a Stefano Castelvechi.¹

První kapitola se bude věnovat historicko-společenskému kontextu, ve kterém komedie vznikla a za jakých podmínek, konkrétně období mezi roky 1743 a 1762. Bude zde představen Carlo Goldoni a jeho život, včetně působení v různých divadlech během sledovaného období. Pro lepší porozumění období, ve kterém *Pamela* vznikla, je nutné i zmínit jeho divadelní reformu.

V další části této bakalářské práce bude stručně popsán děj románu *Pamela or Virtue Rewarded* od Samuela Richardsona. Poté bude následovat klíčová část této práce zabývající se rozdíly mezi oběma díly a odlišnostmi kulturního prostředí, které tyto změny iniciovaly. Tato část obsahuje konkrétní ukázky z obou děl k názorné demonstraci a zároveň hlubší rozbor zahrnující srovnání postav, děje a žánru.

Závěrečná část se bude soustředit na další dvě Goldonihova díla vycházející z původní *Pamela Nubile*, které sice už nejsou předmětem analýzy, ale souvisí s původní komedií a doplňují celkový obraz analyzovaného díla. Stěžejní pozornost bakalářské práce bude primárně zaměřena na analýzu Goldonihova díla *Pamela*. Přestože se bude práce zabývat také románem od Samuela Richardsona, neboť pro porozumění rozdílů je nutné porovnat tato dvě díla, jeho role bude spíše sekundární a slouží k doplnění analytického rámce práce.

---

¹ Ted Emery: *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*, Wiliam C. Holmes: *Pamela Transformed*, Ann Hallamore Ceasar: *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*, Stefano Castelvechi: *Pamela goes to the opera*.

2 Historicko-společenský kontext

Goldoniho Pamelu vznikají v době, kdy Goldoni pracuje v Benátkách pro divadlo Sant'Angelo a později pro divadlo San Luca. V roce 1743 opouští s manželkou Benátky kvůli finančním potížím a po několika přesunech se nakonec v roce 1744 usazuje v Pise. Zde se Goldoni vrací ke své původní profesi advokáta. Toto rozhodnutí je motivováno spíše nutností finanční stability než zájmem o právní otázky. Zanedlouho ale dostává dopis od svého známého, herce Antonia Sacchiho, který ho žádá o napsání nové hry. Výsledkem je slavné dílo *Il Servitore di due Padroni (Sluha dvou pánů)*, jež sklízí velký úspěch v Benátkách.² Později jej osloví i slavný představitel postavy Pantalona z komedie dell'arte, herec Caesar D'Arbes, díky kterému se Goldoni seznamuje s Girolamem Medebachem, ředitelem divadla Sant'Angelo. Ten v Goldonim vidí výjimečný talent a nabízí mu pracovní příležitost v divadle. Po pětileté absenci se tak v roce 1748 Goldoni vrací zpátky do Benátek jako osobní autor v divadle Sant'Angelo pod Medebachovým vedením.³

Ještě před působením v divadle Sant'Angelo Goldoni začal pracovat na dílech, ve kterých reformoval komedii dell'arte. Za klíčové považoval prosazení tří změn. První spočívala v přesném scénáři neboli fixním textu, který se herci oproti původní improvizaci museli naučit nazpaměť. Kompletní scénář neboli *capione* se poprvé objevil v roce 1743 v jeho hře *La Donna di Garbo (Zdvořilá žena)* a zrušení masek až v roce 1750 v komedii *Pamela Nubile*.⁴ Další zahrnovala zrušení masek. Goldoni považuje za zásadní, aby byl obličej herců viditelný a diváci se tak mohli více vcítit do jednotlivých postav a mít tak z celé hry autentičtější zážitek. V neposlední řadě vychází jeho díla z reálného prostředí, zachycují momenty z každodenního života a jsou určena pro publikum střední třídy. V tomto ohledu se liší například od Molièra, který podobně jako Goldoni chtěl vytvořit nové divadlo, ale na rozdíl od něj cíl svými díly převážně na vyšší společnost.⁵ Goldoniho reforma se však vyvíjela postupně, během delšího časového období.

Prostředí divadla Sant'Angelo poskytlo Goldonimu vhodné podmínky pro pokračování v reformě. První jeho hra napsaná pro toto divadlo je *La Vedova Scaltra (Chytrá vdova)*, následována dílem *La Putta Onorata (Hodná holka)*, první hrou napsanou v benátském dialektu.⁶ Začátky ale nejsou vůbec jednoduché, Goldoni kvůli své finanční situaci nemůže

---

² Cf. HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. New York: Charles Scribner's Son, 1983., str. 426.

³ *Ibidem*, str. 426.

⁴ CHEN, Yi-ting. *CINA IMMAGINARIA – ORIENTALISMO DI CARLO GOLDONI/IMMAGINERY CHINA – CARLO GOLDONI'S ORIENTALISM*. Online. *Fu jen studies literature & linguistics*. 2017, č. 50, s. 81. Dostupné z: file:///C:/Users/Admin/Downloads/CINA_IMMAGINARIA_ORIENTALISMO.PDF. [cit. 2024-07-23], str. 90.

⁵ HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. Op. cit., 427.

⁶ *Ibidem*, str. 428.

pracovat „na volné noze“, a tak je odkázaný právě na divadlo, které mu diktuje podmínky. Podle smlouvy musí každý rok napsat osm komedií a dvě opery (*libreta*). V rámci smlouvy je také stanoveno, že může psát texty pro operní žánr jako vedlejší zdroj příjmu.⁷

Goldoniho reforma a její úspěchy nezůstanou bez povšimnutí a také bez kritiků. K těm největším se řadí dramatik Pietro Chiari (1712–1785) působící v divadle San Samuele, který Goldonimu vyčítá, že jeho reforma není dostatečně šokující.⁸ Spor mezi oběma dramatiky vyústí v literární „bitvu“, která se odehrává skrze jejich díla. Navíc v té době neexistuje žádný zákon postihující plagiátorství, což pro Goldoniho znamená nepříjemné komplikace.⁹ Chiari ale není jediný odpůrce Goldoniho prací, později přichází Carlo Gozzi, šlechtic a člen prestižního spolku Accademia dei Granelleschi, který kritizuje Goldoniho reformu komedie dell'arte a píše satiry na autorovy hry.¹⁰

Další problém přichází v roce 1750, kdy z divadla Sant'Angelo odchází jeden z jeho nejdůležitějších herců Caesar D'Arbes. Goldoni je nucen se vypořádat nejen s Chiariho útoky, ale musí také nahradit prázdné místo po D'Arbesovi. Ale i přes všechny zmíněné komplikace v roce 1750 veřejně prohlašuje, že napíše šestnáct nových komedií pro další sezónu pro období od roku 1750 do 1751. Nejenže dodrží svůj slib, ale hry, které jsou během této sezóny napsány, jsou považovány za mistrovská díla.¹¹ Pozoruhodný výkon, vezme-li se v úvahu, jaké množství her byl schopen vytvořit za tak krátkou dobu. Mezi nejúspěšnější díla napsaná v tomto období patří *Il Bugiardo (Lhář)*, komedie *La Bottega del Caffè (Kavárnička)*, *Il Teatro Comico (Komické divadlo)* a v neposlední řadě komedie *Pamela Nubile*, která je již zcela bez masek a bez použití dialektu.¹²

Goldoni se v této hře nechává inspirovat epistolárním románem *Pamela or Virtue Rewarded (Pamela aneb Odměněná ctnost)* z pera spisovatele Samuela Richardsona. Premiéra této komedie se koná dne 28. listopadu 1750 a setkává se s mimořádným ohlasem. Tento úspěch je podtržen tím, že během téže sezóny je komedie opakována osmnáctkrát. To bylo na tehdejší dobu velmi neobvyklé a ukazuje to, jak moc toto dílo uchvátilo italské publikum.¹³ Oblíbenou se komedie stala i v zahraničí, což dokazuje i fakt, že byla přeložena do mnoha cizích jazyků

---

⁷ ANBARI, R. Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Kansas: University of Kansas, 1996, str. 43.

⁸ Ibidem, str. 39.

⁹ HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. Op. cit., str. 427.

¹⁰ Ibidem, str. 430.

¹¹ ANBARI, R. Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Op. cit., str. 40–41.

¹² HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. Op. cit., str. 429.

¹³ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Online. In: BOSISIO, Paolo (ed.). *Studi sul teatro in Europa in onore di Mariangela Mazzocchi Doglio*. Rome: Bulzoni, 2010, s. 499–520, str. 1–2.

včetně němčiny, francouzštiny, španělštiny, ruštiny, češtiny a norštiny.¹⁴ Později, v roce 1729, vytvoří Goldoni pokračování k *Pamele Nubile* s názvem *Pamela Maritata*. Jedním ze zajímavých aspektů je, že role Pamelky byla speciálně vytvořena pro manželku Girolama Medebacha Theodoru Medebachovou, která dokázala svými hereckými dovednostmi dojmout diváky až k slzám. Ve svých pamětech Goldoni vyzdvihuje její hlas, který poprvé slyšel, když ztvárnila hlavní postavu ve hře *Griselda*¹⁵, jak je patrné z následující ukázky: *Fui estremamente contento della signora Medebac, che recitava la parte di Griselda. La sua naturale dolcezza, la voce espressiva, l'intelligenza, l'azione la rendevano agli occhi miei un'attrice stimabile al disopra di tutte quelle che già conoscevo.*¹⁶

V roce 1753 Goldoni ukončuje spolupráci s Girolamem Medebachem a přechází do většího divadla Teatro San Luca, kde jeho práce pokračuje pod vedením ředitele divadla Antonia Vendramina. Důvodem jeho odchodu z divadla San'Angelo je zhoršení pracovních podmínek, za nimiž stojí sám Medebach. Ten za Goldonihy hry získává značný obnos peněz, zatímco Goldonihy plat zůstává stále stejný, a také si nárokuje právo na všechny jeho napsané hry. S divadlem Sant'Angelo se Goldoni rozloučí svým mistrovským dílem *Mirandolina*¹⁷ (*La locandiera*), komedií, která vypráví příběh o mladé hospodské, která si dokáže získat náklonnost mužů.¹⁸

Divadlo San Luca poskytuje Goldonimu výhodnější smluvní podmínky. V rámci smlouvy uzavřené s Antoniem Vendraminem se autor zavazuje divadlu k napsání osmi komedií ročně po dobu deseti let. Další výhodou je autonomie autorské tvorby, která mu umožňuje psát bez omezení a podle vlastních představ. Po příchodu do divadla San Luca je Goldoni nucen čelit určitým obtížím souvisejícím s rozsáhlejšími divadelními prostory, než na které byl dříve zvyklý. Tato situace vyžaduje upravení formátu jeho dramatických děl tak, aby odpovídal specifikacím divadla. Zároveň bylo klíčové seznámit herce s Goldonihy tvůrčím stylem, který

---

¹⁴ CRISCUOLO, Vittorio. *Dal romanzo epistolare alla scena: variazioni sul personaggio di Pamela Andrews*. In: MORACE, Aldo Maria a GIANNANTI, Alessio (ed.). *La letteratura della letteratura: atti del XV Convegno internazionale della MOD, 12–15 giugno 2013*. Pisa: ETS, 2016, s. 457–468., str. 461.

¹⁵ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Online. *Journal of romance studies*. 2010, roč. 10, č. 2, s. 21–35. Dostupné z: <https://doi.org/10.3828/jrs.10.2.21>. [cit. 2024-07-22], str. 32.

¹⁶ GOLDONI, Carlo. *Memorie per l'istoria della sua vita e del suo teatro*. Online. Liber Liber, 2002. Dostupné z: <https://liberliber.it/autori/autori-g/carlo-goldoni/memorie-per-listoria-della-sua-vita-e-del-suo-teatro-rivedute-e-corrette/>. [cit. 2024-07-21], str. 86. Vlastní překlad autorky: *Byl jsem nadmíru spokojený s paní Medebach, která ztvárnila roli Griseldy. Její přirozená laskavost, výrazný hlas, inteligence a pohybové schopnosti z ní činily herečku, která v mých očích předčila všechny ostatní, které jsem kdy poznal.*

¹⁷ Existují tři české překlady: *Mirandolina* (1974) Paní hostinská (1955) *Mirandolina* (1954). - DATABÁZE ČESKÉHO UMĚLECKÉHO PŘEKLADU. *Mirandolina*. Online. 2011. Dostupné z: <https://www.databaze-prekladu.cz/preklad/000044987>. [cit. 2024-07-03].

¹⁸ HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. Op. cit., str. 429.

byl pro ně nový. Jeho první dvě díla zde uvedená nejsou příliš úspěšná, teprve s uvedením hry *La Sposa Persiana (Perská nevěsta)* sklízí Goldoni kýžený úspěch.¹⁹

Bitva mezi Goldonim a Chiarim ale nadále pokračuje a nabývá na síle prostřednictvím satirických textů. I v osobní rovině neprožívá Goldoni lehké období. Umírá mu matka, což vede k jeho emocionálnímu zhroucení. Tehdy se Goldoni vrací ke své adaptaci *Pamela Nubile* a přepracovává ji na libreto s názvem *La Buona Figliuola (Hodná holka)*, které zhudebnil Niccolò Piccini.²⁰ *La Buona Figliuola* byla poprvé uvedena na divadelní scénu v Římě v divadle Teatro delle Dame v roce 1760 a měla mimořádný úspěch. Podle Williama C. Holmese, profesora hudby na kalifornské univerzitě v Irvine, je považovaná za jeden z nejlepších příkladů žánru *opera buffa* 18. století.²¹

V této době se objevuje již výše zmíněný Carlo Gozzi, kritik Goldoniho reformu komedie dell'arte. Goldoni se shodl s Gozzim na jedné věci – že komedie dell'arte je ve fázi úpadku, avšak každý z nich měl odlišný přístup k obnově italského divadla. Zatímco Goldoni chtěl reformovat divadlo a vytvořit něco nového, Gozzi jako zastánce komedie dell'arte trval na jejím obnovení spojením komických a pohádkových prvků.²² V důsledku toho se Goldoni ocitá v situaci, kdy musí čelit nejen další kritice, ale také útokům vlivné literární osobnosti. Jejich spor přesahuje osobní rovinu, neboť se týká nejen divadla, ale i společnosti. Jedná se o konflikt mezi tradičními hodnotami a reformátorskými tendencemi, mezi konzervativní aristokratickou minulostí a liberální středostavovskou budoucností. V sázce je to, jaký druh dramatu bude více vyhovovat vkusu a náladě ve společnosti. Ta sice nahrává Goldoniho pojetí, ale i tak je tento spor pro Goldoniho velmi vyčerpávající.²³ V tomto období Goldoni píše jedny ze svých vrcholných děl, kterými jsou například: *Il Campiello (Náměstíčko)*, *I Rusteghi (Hrubiáni)*, *La Casa Nova (Nový byt)* nebo *Le Barruffe Chiozzotte (Poprask na laguně)*. V roce 1761 Carlo Goldoni dostává nabídku práce od divadelní instituce Comédie-Italienne v Paříži. Rozhodování není jednoduché, ale za daných okolností Carlo Goldoni vyhodnotí, že v Paříži na něj čekají příznivější vyhlídky než v Itálii, kde musí čelit ostrým útokům ze strany Gozziho a Chiariho. Do Paříže přijíždí v srpnu roku 1762 a do své rodné země se už nikdy nevrátí.²⁴

---

¹⁹ Ibidem, str. 429–430.

²⁰ Ibidem, str. 430.

²¹ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Online. *The Musical quarterly*. 1952, roč. 38, č. 4, s. 581-594. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/740140?sid=primo>. [cit. 2024-07-22], str. 587.

²² GRIFFIN, Mike. *Goldoni and Gozzi: Reformers with separate agendas*. In: *The Routledge Companion to Commedia dell'Arte*. Routledge, 2015, s. 329-337., str. 329.

²³ HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. Op. cit., str. 430.

²⁴ Ibidem, str. 430–432.

3 Seznámení s románem *Pamela or Virtue Rewarded*

V roce 1740 vychází rozsáhlý epistolární román *Pamela or Virtue Rewarded* anglického spisovatele Samuela Richardsona, který na něm pracoval pouze několik měsíců. Sám autor byl úspěchem Pamely překvapen, její ohlas byl neuvěřitelný, o čemž svědčí i fakt, že román byl adaptován mnoha autory nejen z Anglie, ale i ze zahraničí.²⁵ Patří tak pravděpodobně mezi první bestsellery v historii anglické beletrie.²⁶ Reakce na román nebyly jen pozitivní, ale i negativní. Jeden z nejvýznamnějších útoků na Richardsonovo dílo pochází od jeho hlavního odpůrce, Henryho Fieldinga, který napsal parodii s názvem *Shamela*, která byla vydána v dubnu 1741.²⁷

Dějová linie příběhu není složitá, ale vzhledem k jejímu rozsahu přesahujícímu pět set stránek se může čtenáři jevit jako téměř nekonečný. Dokonce anglický literární kritik, esejista a básník Samuel Johnson napsal: '... *Sir, if you were to read Richardson for the story, your impatience would be so much fretted that you would hang yourself*'²⁸ [Pane, pokud byste Richardsona četl kvůli příběhu, vaše netrpělivost by byla tak vyčerpána, že byste se zřejmě oběsil.²⁹].

Mezi jeho nejdůležitější rysy patří, jak už bylo naznačeno, jednoduchý styl, ale také hovorový tón hlavního vypravěče, jímž je Pamela. Je třeba zdůraznit, že Pamelin jazyk reflektuje její sociální postavení, přestože v porovnání s ostatními sluhy, kteří se v románu vyskytují, je Pamela výrazně vzdělanější a kultivovanější. Tato volba přispěla k vytvoření realističtějšího prostředí, se kterým se mnozí čtenáři mohli ztotožnit.³⁰ Příběh je vyprávěn prostřednictvím Pameliných dopisů, které adresuje svým rodičům a jejichž odpovědi jsou rovněž začleněny do celkové struktury díla. Výjimkou je část, kdy pan B. uvězní Pamelu ve svém sídle v Lincolshire. I přes tuto situaci pokračuje Pamela v psaní svých pravidelných dopisů, avšak vzhledem ke svému uvěznění není schopna tyto dopisy odeslat, což dává této části díla stylistický ráz podobný formě deníku. Její dopisy získají nový význam ve chvíli, kdy si je celé přečte pan B. Stávají se klíčovým prvkem příběhu, charakterizují průběh událostí a získávají tímto vyšší status.³¹ Dílo celkově vyzdvihuje hodnoty střední třídy, jakými jsou

---

²⁵ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 582.

²⁶ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Online. In: *Sentimental Opera*. United States: Cambridge University Press, 2013, s. 13–39. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511980244.003>. [cit. 2024-04-24]., str. 14.

²⁷ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 582.

²⁸ "Samuel Richardson – Samuel Richardson Long Fiction Analysis." *Survey of Novels and Novellas*, edited by Carl Rollyson, eNotes.com, Inc., 2010, 2 June 2024 <https://www.enotes.com/topics/samuel-richardson/critical-essays#critical-essays-analysis>.

²⁹ Vlastní překlad autorky

³⁰ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 15

³¹ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 30.

pracovitost a morální hodnoty, prostřednictvím své hrdinky. Sám autor pochází z dělnické třídy a podobně jako Pamela postupně nabyt vyššího společenského postavení.³²

3.1 Shrnutí děje epistolárního románu *Pamela or Virtue Rewarded*

Román *Pamela or Virtue Rewarded* je o vztahu dvou mladých lidí odlišného společenského postavení. Staví do popředí hodnoty, jako jsou ctnost, dobré mravy a láska. Postavy prochází vývojem, během kterého si musí tyto hodnoty uvědomit, či vytrvat ve svém přesvědčení, aby byly na konci po zásluze odměněny. Román se otevírá smutnou událostí, a to smrtí paní, pro kterou Pamela pracovala jako služebná. Vzhledem k daným okolnostem Pamela dochází k názoru, že s úmrtím své zaměstnavatelky vypršel i její dosavadní pracovní kontrakt, a zvažuje návrat k rodičům. Syn zesnulé paní, pan B. má ale s Pamelou zcela jiné úmysly. Pamela je mladá a velmi krásná, na což je v románu kladen velký důraz, a pan B. její kráse zcela podlehne a má v plánu mladou dívku svést. To se mu ale nedaří, protože i přes svůj mladý věk si Pamela své ctnosti váží nade vše. Jeho pokusy, které jsou občas až násilné povahy, jsou tedy všechny neúspěšné. V druhé polovině románu nechá pan B. Pamelu odvézt na venkov do svého druhého domu, kde ji uvězní, a doufá, že za daných podmínek dívka změní názor a podlehne mu. K tomu ale nedojde a pan B. si začne Pamely vážit a zamiluje se do ní. Po tomto zjištění změní zcela i své chování. Její ctnost je tak právem odměněná. Když pan B. zjistí, že jeho láska je opěťovaná, vezme si Pamelu za manželku. Následně ale na scénu přichází jeho sestra Lady Davers, která je zcela zděšena představou, že by její bratr zostudil svou rodinu sňatkem se služkou, a nechce jej připustit. Pamela si ale svou ctností a ušlechtilostí získá i ji a všechno šťastně končí.³³

Román byl přeložen do italštiny mezi lety 1744 a 1745 pod názvem *Pamela, Ovvero La Virtù Premiata*. Překlad byl založen na francouzské verzi, což není překvapivé, neboť v té době byla většina děl do italštiny překládána z francouzštiny či francouzských překladů cizojazyčných děl.³⁴ Zajímavostí je, že Goldonih komedie byla přeložena do více jazyků než původní román.³⁵ V roce 1750 pak vychází Goldonih *Pamela Nubile*.

Goldoni, známý svými dovednostmi v tvorbě realistických postav a situací, přenesl tento příběh do italského prostředí, přičemž zachoval základní dějovou linii boje mladé služebné o udržení své ctnosti a získání uznání prostřednictvím svých morálních kvalit. Navíc však přidal

---

³² CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 16.

³³ *PAMELA or VIRTUE REWARDED*. Online. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/6124/pg6124-images.html>. [cit. 2024-04-08].

³⁴ Cs. CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Op. cit., str. 162 a CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 26.

³⁵ *Ibidem*, str. 22.

lehkost a humor, které činí z *Pamely Nubile* nejen morální drama, ale také zábavnou a přístupnou komedií.

4 Goldoniho adaptace a změny

4.1 Změna Pamelina sociálního postavení

Goldoniho adaptace ukazuje, jak může pevná vůle a morální síla překonat rozdíly v sociálním postavení a předsudcích. *Pamela Nubile* od Carla Goldoniho tak nejen vzdává hold Richardsonovu původnímu dílu, ale také přináší italskému publiku kulturně relevantní adaptaci tohoto univerzálního příběhu.

Sám Goldoni ve svých pamětech uvádí, že jeho přátelé na něj apelovali, aby tento příběh adaptoval ve formě komedie.³⁶ Goldoni však na začátku váhal zejména kvůli závěru Richardsonova díla, který byl v rozporu s italskými tradicemi a zvyklostmi. Nakonec se ale na naléhání svých přátel rozhodl dílo adaptovat do podoby komedie. Musel však čelit problému, který spočíval v závěru původního díla, kdy se Pamela stane manželkou pana B., přestože není urozeného původu. Ve svých pamětech Goldoni prohlásil: „*A Londra, un lord che sposi una contadina non deroga dalla nobiltà: ma a Venezia, un patrizio che prenda in moglie una plebea, priva i figli del patriziato e fa loro perdere ogni diritto a privilegi.*“³⁷ Jinými slovy: v Itálii by taková situace nemohla nastat, protože by to bylo v rozporu s právním systémem. Tehdejší legislativa v Benátkách se jasně vymezovala proti uzavření manželství mezi mužem z vyšší společenské vrstvy a ženou nižšího postavení.³⁸ Všechny svatby mezi šlechtou a následně mezi jejich potomky byly zapisovány do knihy *Libro d'Oro (Zlatá kniha)*. V případě, že by se jednalo o tzv. *matrimonio misto (smíšené manželství)*, zápis by nebyl povolen a pár by byl vyloučen z *Maggior Consiglio (Velká rada)*.³⁹ Následky tohoto činu by představovaly významnou hrozbu a potenciální újmu primárně pro zúčastněného muže, jelikož by ztratil titul a majetek a odsoudil by své děti ke stejnému osudu. Italské tradice byly v tomhle ohledu velmi striktní.⁴⁰

Goldoni tuto situaci elegantně vyřešil prostřednictvím změny Pamelina sociálního postavení. Na konci komedie vstupuje na scénu Pamelin otec, který odhalí její skutečný původ. Sám je skotský hrabě z Auspinghu, který se na začátku 18. století zúčastnil revoluce proti anglické koruně a od té doby žije v exilu, skrýváje svou skutečnou identitu.⁴¹ To činí z Pamelu skotskou hraběnkou, čímž se celá situace mění, a sňatku mezi ní a mylordem Bonfilem už nic

---

³⁶ GOLDONI, Carlo. *Memorie*. Firenze: Adriano Salani, 1929, str. 323.

³⁷ Ibidem, str. 322–323., Vlastní překlad autorkou práce z důvodu neexistujícího vhodného českého překladu: *Když si v Londýně šlechtic vezme chudou dívku, nezříká se svého postavení: ale pokud by k takovému sňatku došlo v Benátkách, připravil by šlechtic své potomky o titul a také o všechna práva na výsady.*

³⁸ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 584.

³⁹ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 4.

⁴⁰ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 584.

⁴¹ Ibidem, str. 584.

nebrání. Goldoni tak v komedii zachovává Richardsonovu ideologii odměny za ctnost, aniž by porušil sociální hierarchii.⁴²

4.1.1 Ukázky z odhalení Pameliny pravé identity

Pamela, nemající tušení o svém urozeném původu, se rozhodne odejít, protože vzhledem k daným okolnostem není naděje, že by mohla být se svým milovaným. Mylord Bonfil, již obeznámený s jejím postavením, si ji nechá zavolat a oznámí jí, že se bude ženit s hraběnkou z Auspinghu. Pamela je touto zprávou zcela zdrcena a rozpláče se.

JEV. Signore, perdonate l'ardire. Posso io sapere chi sia la sposa?

BON. Sì, ve lo dirò. È la contessa d'Auspingh, figlia di un cavaliere scozzese.

PAM. (da sè, sospirando) (Fortunatissima dama!)

BON. Che avete, Pamela, che piangete?

*PAM. Piango per l'allegrezza di vedervi contento.*⁴³

JEV. Pane, promiňte mou smělost. Mohu vědět, kdo je nevěstou?

BON. Ano, povím vám to. Je to hraběnka z Auspinghu, dcera skotského šlechtice.

PAM. (povzdechne si pro sebe). Ta má ale štěstí!

BON. Co je vám, Pamela, že pláčete?

PAM. Pláču radostí, že vás vidím tak šťastného.⁴⁴

Mylord Bonfil už ji nevydrží déle trápit a prozradí jí, že právě ona je jeho snoubenkou. Nicméně Pamela stále věří, že se jedná o jakýsi žert, a naléhá na svého otce, aby co nejdříve opustili dané místo.

BON. Volete voi sapere il nome della mia sposa?

PAM. Per obbedirvi, l'ascolterò.

BON. Ella ha nome... Pamela.

PAM. Signore, voi vi prendete spasso crudelmente di me.

BON. Porgetemi la vostra mano... (a Pamela)

PAM. Mi meraviglio di voi.

BON. Voi siete la mia cara sposa...

PAM. V'ingannate, se vi lusingate sedurmi.

BON. Voi siete la contessa d'Auspingh.

*PAM. Ah, troppo lungo è lo scherno. (va per uscir di camera).*⁴⁵

BON. Chcete vědět jméno mé nevěsty?

PAM. Z poslušnosti k vám si jej vyslechnu.

BON. Jmenuje se... Pamela

PAM. Pane, krutý žert si ze mne tropíte.

BON. Podejte mi ruku...

PAM. Nepřestáváte mě udivovat.

BON. Vy jste má drahá nevěsta...

PAM. Mýlíte se, jestli si myslíte, že mě tak svedete.

BON. Vy jste hraběnka z Auspinghu...

PAM. Ach, příliš dlouho se mi posmíváte. (Chce odejít do svého pokoje).⁴⁶

⁴² CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 25.

⁴³ GOLDONI, Carlo. *Pamela nubile*. Dostupné

z: https://www.liberliber.eu/mediateca/libri/g/goldoni/pamela_nubile/pdf/pamela_p.pdf [cit. 2024-04-08], str. 48.

⁴⁴ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Praha: J. Otto, 1887. Přel. Antonín Jaroslav Vrt'átko-Benátský. Elektronicky dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz/...867>. [citováno 2024-07-22], str. 87. Překlad je inspirován českým překladem Antonína Vrt'átky, který je revidován autorkou práce, aby byl srozumitelnější současnému čtenáři, přičemž je zachována kontextová autenticita doby, ve které byla komedie napsána, tedy 18. století.

⁴⁵ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 48.

⁴⁶ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 87.

Ten jí odhalí celé tajemství, že hrabě z Auspinghu je on sám, což jí dává urozený původ. Tímto odhalením Pamelu přesvědčí o jejím štěstí a potvrdí se jí tak slova Mylorda Bonfila.⁴⁷

AND. Figlia, dove ten vai?

PAM. Ah! padre, andiamo subito per carità.

AND. Dove?

PAM. Lungi da questa casa.

AND. Per qual cagione?

PAM. Il padrone m'insidia.

AND. Milord?

PAM. Sì, egli stesso.

AND. Sai tu chi sia Milord?

PAM. Sì, lo so, è il mio padrone. Ma oramai...

AND. No, Milord è il tuo sposo.

PAM. Oh Dio! Padre, che dite mai?

AND. Sì, figlia, ecco l'arcano che svelar ti dovea. Io sono il conte d'Auspingh, tu sei mia figlia. Le mie disavventure mi hanno confinato in un bosco, ma non hanno cambiato nelle mie vene quel sangue che a te diede la vita.

PAM. Oimè! Lo posso credere?

AND. Credilo all'età mia cadente, credilo a queste lagrime di tenerezza, che m'inondano il petto.⁴⁸

AND. Dceruško, kam jdeš?

PAM. Ach, otče, pojďme proboha honem odtud.

AND. Kam?

PAM. Daleko z tohoto domu.

AND. Proč?

PAM. Pán mě pronásleduje.

AND. Mylord?

PAM. Ano, právě ten.

AND. Víš ty, kdo je mylord?

PAM. Ano, vím to, je mým pánem. Ale teď už...

AND. Ne, mylord je tvým ženichem.

PAM. Ach nebesa! Otče, co to říkáte?

AND. Ano, dcero. To je to tajemství, které jsem ti chtěl odhalit. Já jsem hrabě z Auspinghu, ty jsi má dcera. Mé neštěstí mě odkázalo na venkov, ale nezměnilo krev v mých žilách, která ti dala život.

PAM. Ach! Mohu tomu věřit?

AND. Věř tomu vzhledem k mému pokročilému věku, věř těmto slzám něhy, které mi stékají na hrud'.⁴⁹

4.1.2 Goldoniho pohled na změnu společenského postavení

Samuel Richardson odměnil Pamelinu ctnost, s čímž Goldoni sympatizoval, ale i přesto nemohl zakončit své dílo podle Richardsonova vzoru.⁵⁰ Jednalo se o konflikt mezi morálkou založenou na přírodních principech a morálkou založenou na tradicích občanského života, které sloužily k udržení pořádku a stability. V této otázce se Goldoni přikláněl k podpoře občanských pravidel.⁵¹ Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, v Londýně bylo manželství mezi třídami, kde jeden partner byl urozený a druhý chudý, možné a nevzbuzovalo pobouření u anglického publika, zatímco v Benátkách by takový sňatek vyvolal rozruch a otrásl tamní společností.⁵² Ve své předmluvě dokonce Goldoni napsal: *non vorrei che al merito della virtù si sacrificasse il decoro delle Famiglie*⁵³, tedy že nechce, aby kvůli ctnosti byla obětována

⁴⁷ GOLDONI, Carlo. *Memorie*. Op. cit., str. 325.

⁴⁸ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 49.

⁴⁹ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 88–89.

⁵⁰ CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Online. *Romance studies: a journal of the University of Wales*. 2017, roč. 35, č. 3, s. 161–170. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02639904.2017.1384653>. [cit. 2024-07-22], str. 165.

⁵¹ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 5.

⁵² CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Op. cit., str. 165.

⁵³ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 3. Vlastní překlad autorky: *Nechtěl bych, aby byla kvůli zásluze ctnosti obětována důstojnost rodiny*.

důstojnost rodiny. Naopak nesouhlasil s tím, do jaké pozice Richardson postavil Lady Davers, sestru pana B., která se kvůli činu svého bratra stává švagrovou služky.⁵⁴

Dalším důvodem pro změnu sociálního postavení hlavní postavy byl žánr, do kterého Goldoni dílo adaptoval. Nechtěl urazit benátské publikum přímo na jevišti, divadlo mělo vyjadřovat konzervativnější poselství než původní román.⁵⁵ Komédie v té době měla především respektovat zákony, tehdejší dekorum a tradice a Richardsonův román šel proti všem italským očekávaným normám.⁵⁶ V předmluvě tak Goldoni obhajuje své rozhodnutí dodržet morální normy tehdejší benátské společnosti⁵⁷: *siccome devesi sul Teatro far valere quella morale che viene dalla pratica più comune approvata, perdoneranno a me la necessità, in cui ritrovato mi sono, di non offendere il più lodato costume.*⁵⁸

Podle profesorky literatury Giuliany Nuvoli, která se svém článku věnovala rozdílům mezi Samuelem Richardsonem a Carlem Goldonim, se nachází v druhé části komedie skrytý hlas samotného Goldoniho, který je vyjádřen prostřednictvím postavy madame Jevre. Autor zde obhajuje rovnost mezi lidmi a zároveň kritizuje aroganci a moc, jež narušuje přirozený pořádek společnosti. Dále zmiňuje morální hodnoty, když porovnává paradox situace, ve které je považováno za správné zemřít pro zachování cti, avšak není přijatelné si vzít poctivou dívku. V neposlední řadě doufá v lepší a spravedlivější svět, kde si lidé budou všichni rovni. Zde je ukázka z třetího dějství, třetí scény, z monologu madame Jevre, kde se nad tímto zamýšlí:⁵⁹

*JEV. Che si abbia a morire per salvar l'onore, l'intendo; ma che sia disonore sposare una povera ragazza onesta, non la capisco. Io ho sentito dir tante volte che il mondo sarebbe più bello, se non l'avessero guastato gli uomini, i quali per cagione della superbia hanno sconcertato il bellissimo ordine della natura. Questa madre comune ci considera tutti eguali, e l'alterigia dei grandi non si degna dei piccoli. Ma verrà un giorno, che dei piccoli e dei grandi si farà nuovamente tutta una pasta. (parte)*⁶⁰

*J. Že se sluší umřít kvůli zachování cti, tomu rozumím, ale že by bylo nečestné si vzít za ženu chudou poctivou dívku, to mi nejde do hlavy. Slyšela jsem tolikrát, že by svět byl mnohem krásnější, kdyby lidé nebyli pro samou pýchu narušili nejkrásnější pořádek přírody. Ta společná matka nás všechny pokládá za sobě rovné, i když arogance mocných pohrdá malými. Avšak jednou přijde den, kdy se malí i velcí dají dohromady a vznikne něco nového (odchází ze scény).*⁶¹

⁵⁴ CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Op. cit., str. 165.

⁵⁵ Ibidem, str. 165.

⁵⁶ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 4.

⁵⁷ EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Online. *Italica* (New York, N.Y.). 1987, vol. 64, no. 4, p. 572–582. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/479238>. [cit. 2024-04-24]., str. 574.

⁵⁸ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 42. Vlastní překlad autorky: *Jelikož se v divadle musí dodržet morálka, která vychází z nejběžnější schválené praxe, odpustí mi nutnost, ve které se nacházím, neurazit ten nejhválenější zvyk.*

⁵⁹ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 22.

⁶⁰ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 42.

⁶¹ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 74.

4.2 Konflikt mezi rozumem a vášní

Mezi hlavními aktéry v románu *Pamela or Virtue Rewarded* a v komedii *Pamela Nubile* se objevuje emocionální konflikt, který prostupuje celým dějem a sehrává v něm stěžejní roli. Richardsonovo pojetí tohoto vnitřního sporu spočívá v boji mezi ctností a vášní, respektive boji mezi Pamelou a panem B. Projev ctnosti spočívá v udržení si cudnosti, o které se jí snaží připravit její nečestný pán poháněný svými pudy. Na rozdíl od Richardsonova původního konfliktu Goldoni proměnil střet ve spor mezi rozumem a vášní.⁶² Podle Teda Emeryho Goldoni naznačuje, že vášně představuje hrozbu pro sociální řád, kde na jedné straně stojí racionální sociální pořádek a na straně druhé iracionální vášně. Tato myšlenka je vyjádřena prostřednictvím postavy mylorda Bonfila, jehož emocionální projevy jsou prezentovány jako potenciální hrozba společnosti, do níž on patří.⁶³

4.2.1 Ukázky konfliktu

Konflikt mezi rozumem a vášní je patrný z dialogů mezi mylordem Bonfilem a šlechticem Arturem, který zde zastupuje hlas rozumu. Na jeho otázky, týkající se možnosti sňatku s dívkou nižšího postavení, Artur reaguje racionálními námitkami.

BON. Ditemi sinceramente: credete voi che un uomo nato nobile, volendo prender moglie, sia in necessità di sposare una Dama?

*ART. Non dico già che necessariamente ciascuno debba farlo; ma tutte le buone regole insegnano, che così deve farsi.*⁶⁴

BON. Povězte mi upřímně, zdali si myslíte, že muž urozeného původu, toužící po sňatku, si musí vzít urozenou dámu?

ART. Neříkám, že by tak každý měl učinit, ale všechna pravidla k tomu směřují.⁶⁵

V tomto úryvku se mylord Bonfil ptá Artura, zda je přesvědčen, že muž urozené krve by si měl vzít za manželku dámu. Ten odpovídá, že i když to není explicitně nařízeno, pravidla a konvence směřují k tomuto přesvědčení.

BON. Ah Milord, dunque l'uomo nobile può sposar per affetto una donna che non sia nobile?

ART. Sì, lo può fare, ed abbiám varj esempi di chi l'ha fatto, ma non sarebbe prudenza il farlo.

BON. Non sarebbe prudenza il farlo? Ditemi: in che consiste la prudenza dell'uomo?

*ART. Nel vivere onestamente, nell'osservare le leggi: nel mantenere il proprio decoro.*⁶⁶

BON. Ach, mylorde, vznešený muž se tedy může oženit z lásky se ženou, která není vznešená?

ART. Ano, může tak učinit, a máme různé případy, kdy se tak stalo, ale nebylo by to moudré.

BON. Nebylo by to moudré? Řekněte: V čem spočívá moudrost člověka?

ART. V počestném životě, v dodržování zákonů a v zachování své cti.⁶⁷

⁶² EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Op. cit., str. 574.

⁶³ *Ibidem*, str. 574–575.

⁶⁴ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 15.

⁶⁵ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 22.

⁶⁶ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 16.

⁶⁷ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 22–23.

Následně Bonfil pokládá další otázku, která je již specifičtěji formulována. Ptá se, zda by mohl muž vyššího sociálního postavení uzavřít manželství se ženou s odlišným sociálním postavením, ale z lásky. Artur připouští tuto možnost i existenci těchto případů, ale trvá na tom, že pokud někdo chce žít jako čestný muž, musí dodržovat pravidla dané společnosti. Zde je možné si všimnout, že Artur nikdy neodpoví na otázku s tím, že to není možné. Jeho odpověď je vždy formulována tak, jak to stanovuje zákon, jenž tento sňatek přímo nezakazuje, ale říká, jaké by to mohlo mít následky. Tento konflikt lze také vnímat jako boj mezi společenskou normou a individuální touhou mylorda Bonfila.⁶⁸

Ve finále si sám Bonfil uvědomí, že je nutné respektovat pravidla a společenské tradice, které se vztahují i na něj.⁶⁹ Nařídí tedy své služebné, paní Jevre, aby našla Pamele ženicha, a zároveň oznámí, že do doby, než se Pamela vdá, bude mimo Londýn. Plánuje se vrátit až v momentě, kdy pro něj bude nedostupná. Z této volby je ale zcela zdrcený a prohlašuje, že tuto situaci jistě nepřežije. Zde je ukázka, kdy Bonfil dospěl k tomuto rozhodnutí:

BON.....Orsù, cedasi alla ragione, trionfi l'orgoglio e si sagrifichi il cuore. Madama Jevre trovi a Pamela lo sposo. Io non tornerò a Londra, prima che ella non sia legata ad altrui. E allora potrò io vivere? No, morirò certamente, e la mia morte sarà trofeo delle massime rigorose del vero onore. Veggasi Pamela, ma per l'ultima volta. (va ad aprir colla chiave).⁷⁰

BON.....Nuže, necht' rozum vede, pýcha buď překonána a srdce ať padne za obět'! Madame Jevre, najděte Pamele ženicha! Nevrátím se do Londýna dříve, než bude provdaná za jiného. A pak? Pokud přežiju? Ne, určitě umřu, a má smrt bude vítězstvím přísných zásad skutečné cti. Naposledy tě chci spatřit, Pamelu, avšak naposled (Jde odemknout dveře.).⁷¹

Napětí mezi dvěma silami, rozumem a vášní, nelze v případě komedie vyřešit, protože jakékoli řešení by znamenalo porušení pravidel a zákonů. Jediným možným řešením je tedy již zmíněné povýšení Pamelina společenského postavení.⁷²

4.3 Divadelní redukce

Jedna z dalších radikálních změn mezi Samuelem Richardsonem a Carlem Goldonim je změna žánru z epistolárního románu na komedii. *Pamela Nubile* se od Goldoniho ostatních komedií a zaujímá mezi nimi zvláštní postavení. Sám Goldoni tvrdí, že Pamela představuje to, co Francouzi nazývají *dramma*, což se dá přirovnat k měšťanskému dramatu.⁷³

⁶⁸ KRATSCHMER, Alexandra, BACH, Svend a CECCHINI, Leonardo (ed.). *Atti: dell' VIII Congresso degli Italianisti Scandinavi : Aarhus-Sandbjerg, 21-23 giugno 2007*. Online. Institut for Sprog, Litteratur og Kultur, Afdeling for Italiensk, Århus, 2009. Dostupné z: https://pure.au.dk/ws/files/59170714/atti_tutto_formato_pdf.pdf. [cit. 2024-06-05], str. 123.

⁶⁹ CRISCUOLO, Vittorio. *Dal romanzo epistolare alla scena: variazioni sul personaggio di Pamela Andrews*. Op. cit., str. 460.

⁷⁰ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 28.

⁷¹ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 47.

⁷² EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Op. cit., str. 574-575.

⁷³ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 24.

Ve svých pamětech vysvětluje tuto koncepci:⁷⁴

Quando parlo della virtù, non alludo a quella virtù eroica, che commuove colle sue disgrazie e eccita il pianto colle sue espressioni. Quei lavori a cui in Francia danno il titolo di drammi, hanno veramente del merito e sono un genere di rappresentazione teatrale che sta tra la commedia e la tragedia. È un passatempo di più, speciale per i cuori teneri: le sventure di eroi tragici, però, ci toccano da lontano, mentre quelle dei nostri simili ci commuovono da vicino.

*La commedia è solo un'imitazione della nostra natura e, perciò, non può escludere i sentimenti virtuosi e patetici, purchè non le si tolgano quei tratti comici e brillanti che sono la base fondamentale della sua esistenza.*⁷⁵

Když mluvím o ctnosti, nemám na mysli tu hrdinskou ctnost, která dojíká svým neštěstím a vyvolává pláč svými výrazy. Díla, která jsou ve Francii nazývána dramaty, mají opravdovou hodnotu a řadí se mezi druhy divadelního představení, které stojí mezi komedií a tragédií. Je to druh zábavy pro něžná srdce: neštěstí tragických hrdinů se nás dotýkají z dálky, zatímco neštěstí našich bližních nás dojíkají zblízka.

*Komedie je pouze napodobeninou naší přirozenosti, a proto nemůže vyloučit ctnostné a patetické city, pokud si ponechá ty komické a brilantní prvky, které jsou základem její existence.*⁷⁶

Goldoni zde uvádí, že pokud mluví o ctnosti, nemá na mysli ctnost hrdinskou, ale tu, kterou prožívají postavy nám blízké, se kterými jsou diváci schopni se ztotožnit a prožívat jejich trápení s větším soucitem. *Dramma* popisuje jako humornou formu žánru, jež je určená pro citlivé povahy a balancuje právě mezi komedií a tragédií.⁷⁷ Ve hře se vyskytuje pouze jedna postava, která nese komické rysy, a tuto roli zastává šlechtic Ernold.⁷⁸ Detailnější analýza této postavy bude provedena v následující kapitole.

Součástí této divadelní transformace bylo také zkrácení rozsahu románu na přijatelnou délku odpovídající formátu komedie, která je psaná v próze, o třech jednáních. Goldoni také dodržel Aristotelovu zásadu tří jednot, která má svůj smysl v divadelní hře, čímž se logicky odchýlil od románové verze.⁷⁹ V románu se děj odehrává v různých prostředích, zahrnujících jak sídlo v Londýně, tak venkovská sídla v Lincolnshiru. Časová osa románu se táhne přes delší období, což umožňuje prohloubení charakteru postav a rozvoj různých situací. Kromě toho je děj románu komplexnější a obsahuje více vedlejších dějových linií. Hlavním vypravěčem v Richardsonově románu je Pamela, vše je prezentováno z její perspektivy, a to včetně pocitů ostatních postav, které jsou – stejně jako vše ostatní – vykresleny v jejich dopisech. Goldoni místo dopisů, na nichž Richardson založil celý příběh, používá dialogy a monology. Zatímco v případě románové Pamely je zdůrazněna její jazyková obratnost skrze dopisy, u Goldoniho Pamely je tato stránka vykreslena prostřednictvím jejích monologů a vnitřních dialogů (samomluvy). V Goldoniho verzi nemá publikum přístup k Pameliným dopisům, neboť nejsou předčítány nahlas, ale vidí, jak silný efekt její slova mají na Bonfila. Obě hlavní mužské

⁷⁴ Ibidem, str. 24.

⁷⁵ GOLDONI, Carlo. *Memorie*. Op. cit., str. 298.

⁷⁶ Str. 298.

⁷⁷ Vysvětlení předchozího textu

⁷⁸ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 24.

⁷⁹ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 7.

postavy, mylord Bonfil a pan B., komentují Pamelinu schopnost psaní.⁸⁰ V komedii zazní slova *Tu scrivi perfettamente*⁸¹ [píšeš výborně] a v románu pan B. prohlašuje: *quite overcome with your charming manner of writing*⁸² [jsem zcela unesen vaším okouzlujícím způsobem psaní.⁸³]. Pamelina jazyková obratnost hraje velmi důležitou roli, neboť na jedné straně podněcuje Bonfilovu vášně, ale zároveň vyvolává jeho obdiv. Díky této kombinaci si Pamela svého pána k sobě přitahuje, i když si jej současně drží od těla.⁸⁴ Předchozí ukázky také ukazují, že zatímco v případě komedie se stačí vyjádřit stručně a jasně, neboť postava emoce divákovi vyjádří, v epistolárním románu je třeba emoce vyjádřit složitějším slovním obratem.

V komedii není komunikace závislá pouze na slovním projevu, jak je tomu v románu, další významný komunikační prostředek představuje řeč těla. Jedním z jeho nejpatrnějších projevů jsou slzy, kterými Pamela vyjadřuje své trápení. Hra je uvedena slovy hospodyně, paní Jerve:⁸⁵ *JEV. Pamela, che avete voi, che piangete? PAM. Piango sempre, quando mi ricordo della povera mia padrona*⁸⁶ [JEV. Pamelu, co je vám, že pláčete? PAM. Pláču vždycky, když si vzpomenu na ubohou naši milostpaní⁸⁷]. Těmito slovy začíná hra. V tomto stejném duchu začíná také Richardsonův román, kdy Pamela popisuje poslední slova své zesnulé paní, zatímco pláče na jejím polštáři:⁸⁸ *My dear Son! – and so broke off a little, and then recovering – Remember my poor Pamela! – And these were some of her last Words! O how my Eyes run! – Don't wonder to see the Paper so blotted!*⁸⁹ [Můj drahý synu! – pak se trochu odmlčela a následně se vzpamatovala – Pamatuji na mou drahou Pamelu! – Tohle byla její poslední slova! Ach, jak se mi řinou slzy z očí! – Nedivte se, když budou na papíře kaňky.⁹⁰]. Řeč těla hraje významnou roli také v románu, což je patrné například ve chvílích, kdy Pamele hrozí znásilnění; její tělo na to reaguje omdlením, které trvá několik hodin.⁹¹

---

⁸⁰ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 30-31.

⁸¹ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 8.

⁸² RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Online. Global Grey ebooks, 2021. Dostupné z: <https://www.globalgreybooks.com/pamela-or-virtue-rewarded-ebook.html>. [cit. 2024-04-08], str. 66.

⁸³ Vlastní překlad autorkou práce z důvodu neexistujícího českého překladu, str. 66.

⁸⁴ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 31.

⁸⁵ *Ibidem*, str. 31.

⁸⁶ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 6.

⁸⁷ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 3.

⁸⁸ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 31.

⁸⁹ RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 3.

⁹⁰ Str. 3

⁹¹ CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Op. cit., str. 32.

4.4 Postavy

4.4.1 Jména postav

Postavy v komedii zůstávají převážně totožné, jejich role se nemění, pouze jejich jména jsou italianizována. Jediné jméno, které zůstává nezměněno, je Pamela. Nicméně i u této postavy provedl Goldoni úpravu, změnil její příjmení z Andrews na Andreuve. V rámci ostatních jmen dochází k transformaci, z pana B. se stává mylord Bonfil a z jeho sestry lady Davers se stane mylady Daure. Co se týče služebnictva Goldoni ponechává jejich funkci, kterou měli v románu, ale dochází ke změně jmen.⁹² Mezi služebnictvo se řadí madame Jevre, hospodyně mylorda Bonfila, která miluje Pamelu jako svou vlastní dceru, pan Longman, správce domu, pan Villliome, tajemník a Isacco, číšník. Goldoni přidává na jeviště dvě nové postavy, z nichž první je synovec mylady Daure šlechtic Ernold a následuje velmi blízký přítel mylorda Bonfila mylord Artur.⁹³ Jak už bylo nastíněno v analytické části této práce, Artur funguje jako symbol rozumu a pomáhá Bonfilovi si uvědomit, že v rámci společenských konvencí není oprávněn vzít si za manželku ženu z nižších sociálních vrstev. Šlechtic Ernold naopak představuje, jak už bylo zmíněno jedinou komickou postavu v celé komedii.⁹⁴ Je nadšeným cestovatelem, který se nedávno vrátil ze svých cest po Evropě, a má velkou potřebu sdílet své cestovatelské zážitky a nadšeně vypráví o zahraničních městech, což může být pro ostatní přítomné poněkud obtěžující. Komičnost této postavy spočívá v jeho namyšlenosti a pošetilosti.⁹⁵ To je zřejmé z následující ukázky:

ERN. In Londra non ci posso più stare. Oh bella cosa il viaggiare! Oh dolcissima cosa il variar paese, il variare nazione! Oggi qua, domani là. Vedere i magnifici trattamenti, le splendide corti, l'abbondanza delle merci, la quantità del popolo, la sontuosità delle fabbriche. Che volete che io faccia in Londra?

ART. Londra non è città che ceda il luogo sì facilmente ad un'altra.

ERN. Eh, perdonatemi, non sapete nulla. Non avete veduto Parigi, Madrid, Lisbona, Vienna, Roma, Firenze, Milano, Venezia. Credetemi, non sapete nulla.

BON. Un viaggiatore prudente non disprezza mai il suo paese. Cavaliere, volete il tè? ⁹⁶

E. V Londýně už nemohu déle zůstat. Ó, jak krásné je cestování! Ó, jak milé je střídání země a národy. Dnes zde, zítra jinde. Vidět znamenité hostince, nádherné paláce, hojnost zboží, nespočet lidí, nákladné stavby. Co chcete, abych dělal v Londýně? A. Londýn není město, které se lehce opouští pro jiné místo.

E. Promiňte mi, ale vy nic nevíte. Neviděli jste Paříž, Madrid, Lisabon, Vídeň, Řím, Florencii, Milán, Benátky. Věřte mi, nevíte nic.

B. Rozumný cestovatel nepohrdá nikdy svou vlastí. Pane, přejete si čaj?⁹⁷

⁹² ANBARI, Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Op. cit., str. 89.

⁹³ Ibidem, str. 90.

⁹⁴ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. In: *Sentimental Opera*. Op. cit., str. 24.

⁹⁵ CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Op. cit., str. 166.

⁹⁶ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 18.

⁹⁷ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějhra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 27–28.

Následně nechá Bonfil donést šlechtici sklenici vody s vysvětlením:

BON. (*chiama*) Ehi?

ISAC. *Signore*.

BON. *Porta un bicchiere d'acqua al cavaliere.*

ERN. *Perchè mi volete far portare dell'acqua?*

BON. *Temo che il parlar troppo v'abbia disseccata la gola.*⁹⁸

B. (volá) Hé!

I. Pane.

B. Přines pánovi sklenici vody.

E. Proč mi chcete dát přinést vodu?

B. Bojím se, že vám z dlouhého vykládání vyschlo v krku.⁹⁹

4.4.2 Modifikace charakteru obou protagonistů

U hlavních postav, Pamelu a mylorda Bonfila provedl Goldoni úpravu charakterových vlastností. Samuel Richardson vykreslil pana B. jako proradného, arogantního prostopášníka, který vymýšlí různé lsti a pasti, aby se přiblížil ke své mladé služebné. Naproti tomu Bonfil je ztělesněním čestného muže, který si za každou cenu chce vzít Pamelu za manželku, pokud to ovšem společenské konvence dovolí.¹⁰⁰ Goldoni vykreslil Bonfila jako citlivou postavu, která je náchylná k melancholii. Tento sentimentální rys prochází celým dílem. Zatímco anglický pán na odmítnutí své služebné reaguje emocemi jako je vztek a nenávisť, v italském podání jsou emoce pána vyjádřeny spíše trápením.¹⁰¹ Na rozdíl od původní postavy je mylord Bonfil umírněnější ve své touze Pamelu získat. V románu se pan B. několikrát pokusí Pamelu znásilnit, zatímco postava mylorda Bonfila takové úmysly nemá, a Pamelina ctnost je tak v komedii ohrožena mnohem méně než v anglickém románu.¹⁰²

4.4.2.1 Proradnost Pana B. v porovnání s mylordem Bonfilem

V románu se pan B. poprvé pokusí zmocnit Pamelu v altánku, kde jí položí otázku, zda by chtěla žít u jeho sestry nebo by raději zůstala u něj. Pamela odpovídá, že vzhledem k absenci manželky, pro kterou by mohla pracovat, by raději šla pracovat k jeho sestře. Načež se pan B. rozhněvá a řekne jí, že ona sama neví, co je pro ni dobré, a že z ní udělá dámu, a pokusí se Pamelu zmocnit silou. Ta se ale úspěšně vymaní z jeho sevření a snaží se z altánku uniknout. Nicméně pan B. Pamelu zastaví a ujišťuje ji, že nemá v úmyslu nikomu ublížit. Avšak Pamela, která je zděšena jeho nečestným chováním, ztrácí veškerý respekt a oznámí mu, že v jeho přítomnosti nezůstane. V reakci na to ji pan B. upozorní, aby si uvědomila, s kým vlastně

⁹⁸ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 18.

⁹⁹ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 28–29.

¹⁰⁰ CRISCUOLO, Vittorio. *Dal romanzo epistolare alla scena: variazioni sul personaggio di Pamela Andrews*. Op. cit., str. 460.

¹⁰¹ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 22.

¹⁰² ANBARI, Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Op. cit., str. 89.

hovoří, a její odpověď zní: *Mohu zapomenout, že jsem vaše služebná, pokud vy zapomenete, co patří pánovi.*¹⁰³

—*Because you are a little fool, and know not what's good for yourself. I tell you I will make a gentlewoman of you, if you be obliging, and don't stand in your own light; and so saying, he put his arm about me, and kissed me! Now, you will say, all his wickedness appeared plainly. I struggled and trembled, and was so benumbed with terror, that I sunk down, not in a fit, and yet not myself; and I found myself in his arms, quite void of strength; and he kissed me two or three times, with frightful eagerness. —At last I burst from him, and was getting out of the summerhouse; but he held me back, and shut the door. I would have given my life for a farthing. And he said, I'll do you no harm, Pamela; don't be afraid of me. I said, I won't stay. You won't, hussy! said he: Do you know whom you speak to? I lost all fear, and all respect, and said, Yes, I do, sir, too well! —Well may I forget that I am your servant, when you forget what belongs to a master.*¹⁰⁴

—Protože jsi hlupačka, která neví, co je pro ni dobré. Říkám ti, že z tebe udělám dámu, pokud budeš vstřícná, a nebudu ti nikterak škodit: a s těmito slovy mě objal a políbil! Teď si asi řeknete, že projevil svou zvrácenost. Bojovala jsem a třásla se a byla otupělá strachem, že jsem zkolabovala, ne v záchvatu, ale necítila jsem se sama sebou, a ocitla jsem se v jeho náručí, zcela bez síly a on mě dvakrát nebo třikrát políbil, jako by mě chtěl sníst.— Konečně jsem se vysvobodila z jeho sevření a chtěla jsem z altánku utéci, ale on mě zadržel a zavřel dveře. Udělala bych cokoliv, abych se zachránila. A on řekl: já ti neublížím, Pamela, neboj se mě. Já řekla: Já nezůstanu! Že ne, ty couru, řekl. Víš ty vůbec, s kým mluvíš? Ztratila jsem veškerý strach a respekt a řekla: ano, vím, pane, příliš dobře! Mohu zapomenout, že jsem vaší služebnou, když vy zapomenete, co patří pánovi.¹⁰⁵

Pan B. je po celou dobu v románu ohromen nečekaným Pameliným odporem.¹⁰⁶ Například útok na její nevinnost, který se odehrál v altánku, vysvětluje paní Jervis slovy: *I never saw such a Fool in my Life. I did nothing at all to her... I was kind to her*¹⁰⁷ [Nikdy v životě jsem neviděl takového hlupáka. Nic jsem ji neudělal... byl jsem k ní milý¹⁰⁸]. Je zřejmé, že pan B. celou záležitost vnímá jako něco, co je ve prospěch mladé hrdinky.

Na rozdíl od románu reaguje mylord Bonfil na Pamelino odmítnutí sloužit u jeho sestry zklamáním, ale bez jakéhokoliv projevu násilí. Pamela na otázku reaguje s tím, že půjde, pokud si to on bude přát.

¹⁰³ str. 15.

¹⁰⁴ RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 15.

¹⁰⁵ Str. 15.

¹⁰⁶ NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni*. Op. cit., str. 14.

¹⁰⁷ RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 24.

¹⁰⁸ str. 24.

Mylord Bonfil odpovídá, že nechce, aby Pamela odešla, a když se ho ptá, proč jí to navrhoval, odpovídá: *Protože tě miluji.*¹⁰⁹

BON. *Senti, Pamela, miledi Daure mia sorella vorrebbe che tu andassi al suo servizio. V'anderesti tu di buona voglia?*

PAM. *Signore, voi potete disporre di me.*

BON. *Voglio sapere la tua volontà.*

PAM. *Si contenterà ella della poca mia abilità? Miledi è delicata, ed io sono avvezza a servire una padrona indulgente.*

BON. *Per quel ch'io sento, non ci anderesti contenta.*

PAM. *(Convien risolvere). Sì signore, vi anderò contentissima.*

BON. *Ed io non voglio che tu ti allontani dalla mia casa.*

PAM. *Ma per qual causa?*

BON. *Mia madre ti ha lasciata in custodia mia.*

PAM. *Se vado con una vostra sorella, non perdo l'avvantaggio della vostra protezione.*

BON. *Mia sorella è una pazza.*

PAM. *Perchè dunque, perdonatemi, me l'avete proposta?*

BON. *Per sentir ciò che mi rispondevi.*

PAM. *Potevate esser sicuro che avrei detto di sì.*

BON. *Ed io mi lusingava che mi dicessi di no.*

PAM. *Per qual ragione, signore?*

BON. *Perchè sai ch'io ti amo.*¹¹⁰

BON. Poslyš, Pamelu. Mylady Daure, moje sestra, chce, abys k ní šla do služby. Šla bys tam ráda?

PAM. Pane, to záleží na vás.

BON. Chci znát tvou vůli.

PAM. Bude-li spokojena s mými skromnými schopnostmi. Mylady je náročná, a já jsem zvyklá sloužit shovívavé paní.

BON. Podle toho, co slyším, tam nechceš jít ráda.

PAM. (k sobě) Musím se rozhodnout. – Ano, pane, půjdu tam velmi ráda.

BON. Já ale nechci, abys odešla z mého domu.

PAM. Ale proč?

BON. Moje matka mi tě svěřila do péče.

PAM. Když půjdu k vaší sestře, neztratím vaši ochranu.

BON. Moje sestra je blázen.

PAM. Račte odpustit, proč jste mi ji tedy nabídl?

BON. Chtěl jsem vědět, co mi odpovíš.

PAM. Mohl jste si být jist, že řeknu ano.

BON. A já se těšil, že řekneš ne.

PAM. Proč, pane?

BON. Protože víš, že tě miluju.¹¹¹

Následující ukázka z monologu mylorda Bonfila výrazně podtrhuje jeho hlubokou náklonnost k Pamele. V daném kontextu vyjadřuje zklamání nad svým šlechtickým titulem, který mu odepřel ten nejcennější poklad, který na světě má, a současně se sám sebe ptá, jaký je vlastně smysl jeho titulu. Tvrdí, že i kdyby byl král, tak by mu Pamela byla o mnoho dražší než samotná koruna.

BON. *Tutti amano Pamela, ed io non la dovrò amare? Ma il mio grado... Che grado? Sarò nato nobile, perchè la nobiltà mi abbia a rendere sventurato? Pamela val più d'un regno, e se fossi un re, amerei Pamela più della mia corona. Ma l'amo tanto, ed ho cor di lasciarla? Mi priverò della cosa più preziosa di questa terra? La cederò a mia sorella? Partirò per non più vederla? (resta un poco sospeso, e poi dice:) No, no; giuro al cielo, no, no. Non sarà mai.*¹¹²

BON. Všichni Pamelu milují, a mně ji není dovoleno milovat? Ale můj titul... Jaký titul? Narodil jsem se šlechticem, aby mě můj titul učinil nešťastným. Pamela má větší cenu než celé království, a kdybych byl králem, miloval bych ji více než svou korunu. – A když ji takto miluji, nemám to srdce ji opustit. Přijít o to nejdražší na této zemi? Přenechat ji své sestře? Odejít, abych ji více nespátřil? (Po krátkém váhání.) Ne, ne, přísahám bohu! To ne! To se nikdy nestane.¹¹³

¹⁰⁹ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 10.

¹¹⁰ *Ibidem*, str. 10.

¹¹¹ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 11–12.

¹¹² GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 10.

¹¹³ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 20.

Na tuto změnu týkající se charakteru mylorda Bonfila Goldoni naváže tím, že Pamela je zamilovaná do svého pána od samotného začátku a její láska je opětovaná. Na rozdíl od románu je pro Goldoniho Pamelu mnohem jednodušší se do pána zamilovat, vzhledem k tomu, že její ctnost není v takovém nebezpečí jako v Richardsonově verzi.¹¹⁴ Skrytá náklonnost mezi těmito dvěma hlavními postavami přetrvává po celou dobu hry až do chvíle, kdy je odhalena Pamelina pravá identita a vše končí šťastně.¹¹⁵

4.4.2.2 Vyjádření vnitřních pocitů Pamelý

4.4.2.3 Italská Pamela

Stejně jako v případě Mr. B a mylorda Bonfila vidíme také u anglické a italské Pamelý značné rozdíly.

Anglická Pamela si uvědomí své city až na konci díla, což je v kontrastu s italskou hrdinkou, která je do svého pána zamilovaná již od prvního jednání, ale je nucena vzhledem k daným okolnostem své city skrývat. První náznak náklonnosti k Bonfilovi Pamela naznačí hospodyni madame Jevre.¹¹⁶

PAM. Povera padrona! Con che amore mi ha ella raccomandata a Milord suo figlio! Pareva che negli ultimi respiri di vita non sapesse parlar che di me. Quando me ne rammento, non posso trattenerne le lagrime.

JEV. Il vostro buon padrone vi ama, non meno della defunta sua genitrice.

PAM. Il cielo lo benedica, e gli dia sempre salute.

JEV. Quando prenderà moglie, voi sarete la sua cameriera.

PAM. (sospira) Ah!

JEV. Sospirate? Perché?

PAM. Il cielo dia al mio padrone tutto quello ch'egli desidera.

*JEV. Parlate di lui con una gran tenerezza.*¹¹⁷

P. Chudák paní! S jakou láskou mě doporučila mému pánovi, svému synovi! Jako by ve svých posledních chvílích neuměla mluvit o ničem jiném než o mně. Když si na to vzpomenu, nedokážu zadržet slzy.

J. Váš dobrý pán vás miluje stejně jako jeho zesnulá matka.

P. Bůh mu to odplat' a dej mu trvalého zdraví!

J. Až si najde manželku, vy budete její komornou.

P. Ach!

J. Vzdycháte? Proč?

P. Bůh ať dá mému pánu vše, co si jen přeje.

J. Mluvíte o něm s velikou něžností.¹¹⁸

¹¹⁴ ANBARI, Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Op. cit., str. 14

¹¹⁵ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 584.

¹¹⁶ CRISCUOLO, Vittorio. *Dal romanzo epistolare alla scena: variazioni sul personaggio di Pamela Andrews*. Op. cit., str. 459.

¹¹⁷ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 6.

¹¹⁸ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 4.

Pamela svou lásku zcela odhalí v páté scéně prvního jednání hned poté, co od svého pána dostává prsten:

Oh caro anello! Oh quanto mi saresti più caro, se dato non mi ti avesse il padrone! Ma se a me dato non lo avesse il padrone, non mi sarebbe sì caro. Egli acquista prezzo più dalla mano che me lo porse, che dal valor della gioja. Ma se chi me l'ha dato è padrone, ed io sono una povera serva, a che pro lo riceverò? Amo che me l'abbia dato il padrone, ma non vorrei ch'egli fosse padrone. Oh fosse egli un servo come io sono, o foss'io una dama, com'egli è cavaliere! Che mai mi converrebbe meglio desiderare? In lui la viltà, o in me la grandezza? Se lui desidero vile, commetto un'ingiustizia al suo merito; se bramo in me la grandezza, cado nel peccato dell'ambizione. Ma non lo bramerei per la vanità del grado. So io il perchè, lo so io... Ma sciocca che sono! Mi perdo a coltivare immagini più stravaganti dei sogni. Penso a cose che mi farebbero estremamente arrossire, se si sapessero i miei pensieri. Sento gente. Sarà madama Jevre.¹¹⁹

Drahý ty prstene! Ó, jak bys mi byl mnohem dražší, kdyby mi tě nedal můj pán. Ale kdyby mi tě nedal můj pán, nebyl bys mi tak drahý. Získává větší hodnotu rukou, která mi ho podala než z hodnoty samotného štěstí. Ale jestliže ten, kdo mi ho dal, je pán a já jsem chudá služebná, k čemu ho přijmu? Jsem ráda, že mi ho dal pán, ale nechci, aby byl mým pánem. Ach, kdyby byl služebníkem, jako jsem já, nebo kdybych byla dámou, jako on je rytířem! Co bych si měla spíše přát? Žádám-li, aby nabyl prostého stavu, dopouštím se nespravedlnosti vůči jeho rodu; žádám-li vyššího postavení sobě, upadám v hřích ctižádosti. Avšak nepřála bych si z marnivé touhy po vyšším stavu. Zním příčinu, dobře ji znám. Avšak já bláhová! Ztrácím se v tom, že živím své myšlenky, které jsou ještě podivnější než sny. Slyším někoho přicházet. To bude paní Jevre.¹²⁰

V této ukázce se Pamela obrací ke svému daru, který je jí velmi drahý, neboť jej dostala právě od svého pána. Ptá se ale sama sebe, k čemu jí prsten je, vzhledem k tomu, že její pán je šlechticem a ona pouhou služebnou. Přeje si, aby její pán nebyl urozeného postavení, ale služebníkem, nebo aby ona byla dámou. Je si však vědoma, že první možnost by znamenala nespravedlnost vůči jeho rodu a ta druhá by představovala hřích ctižádosti pro ni. Na závěr připouští, že takové myšlenky jí nepřísluší a neměla by na ně vůbec myslet. Pamela i přesto, že je do svého pána zamilovaná, si je zcela vědoma, že manželství nepřipadá v úvahu.

Jak je vidět z předchozích dvou ukázek, obě hlavní postavy vyjadřují své pocity prostřednictvím monologů, které často přinášejí pasáže obsahující paradoxy (*PAM. Drahý ty prstene! Ó, jak bys mi byl mnohem dražší, kdyby mi tě nedal můj pán. Ale kdyby mi tě nedal můj pán, nebyl bys mi tak drahý.*) a také řečnické otázky (*BON. Všichni Pamelu milují, a mně ji není dovoleno milovat?*).¹²¹

4.4.2.4 Anglická Pamela

Richardsonova Pamela se do svého pána zamiluje až v druhé části románu. Je to způsobené dlouhodobým špatným zacházením, které se jí od něj dostává v první, ale také v druhé části románu. Pan B. nejen dlouhodobě usiluje o získání Pamely a nedbá na to, zda toho dosáhne násilím, jelikož se považuje za osobu s vyšším společenským postavením než ona, pouhá služebná. Rovněž se k ní po každém jejím odmítnutí chová více neuctivě a vulgárně ji

¹¹⁹ GOLDONI, Carlo. *Pamela Nubile*. Op. cit., str. 10.

¹²⁰ GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Op. cit., str. 10.

¹²¹ EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Op. cit., str. 575.

oslovuje. Například, když hovořil s paní Jervis o Pamele, říká: *'Mrs. Jervis, said he, not speaking to me, I believe this little slut has the power of witchcraft, ...'*¹²² [Paní Jervis, řekl, aniž by se na mě obrátil, věřím, že tahle malá děvka má moc čarodějnictví.¹²³].

Z této ukázky je i vidět rozdíl mezi jazykovými prostředky obou autorů. V Richardsonově Pamele jsou použity hrubé a hanlivé výrazy, jež podtrhují násilnickou povahu pana B. V Goldoniho Pamele tyto expresivní jazykové prostředky nenajdeme, neboť se ani neslučují s vyobrazením Bonfila jako šlechtice, a to nejen postavením, ale i chováním. Pamela však navzdory všemu nikdy necítila ke svému pánu nenávisť, jak je zřejmé z následující ukázky:

*What is the matter, that with all his ill usage of me, I cannot hate him? To be sure, I am not like other people! He has certainly done enough to make me hate him; but yet, when I heard his danger, which was very great, I could not in my heart forbear rejoicing for his safety; though his death would have ended my afflictions.*¹²⁴

Co se děje, že i přes jeho špatné zacházení se mnou ho nemohu nenávidět? Určitě nejsem jako ostatní lidé! Určitě udělal dost, abych ho nesnášela; ale i přesto, když jsem slyšela o jeho velkém nebezpečí, nemohla jsem se neradovat, že je z něj venku; i když jeho smrt by ukončila mé trápení.¹²⁵

Hlavní hrdinka si uvědomí, že svého pána miluje v momentě, kdy ji konečně propustí, aby odjela za svými rodiči. Pamela odcestuje spolu s dvěma služebníky, ale vzhledem k dlouhé cestě si udělá přestávku v jedné hospodě, kam jí přijde dopis od pana B. V něm se omlouvá za své chování a opět jí vyznává lásku. Dodává, že ji bude vždy milovat, a pokud by mu řekla ano, vzal by si ji za manželku. Její reakce na tento náhlý obrát událostí je patrná v následující ukázce:

*This was a happiness, however, I had no reason to expect. But, to be sure, I must own to you, that I shall never be able to think of any body in the world but him. — Presumption! you will say; and so it is: But love is not a voluntary thing: Love, did I say? — But come, I hope not: — At least it is not, I hope, gone so far as to make me very uneasy: For I know not how it came, nor when it began; but crept, crept it has, like a thief, upon me; and before I knew what was the matter, it looked like love.*¹²⁶

To bylo štěstí, které jsem nemohla očekávat. Ale musím se vám přiznat, že už nikdy nebudu schopna myslet na nikoho jiného na světě než na něj! Domněnka, řeknete; a to také je: Ale láska není dobrovolná: Řekla jsem lásku? – Ale no tak, doufám, že ne! – Aspoň doufám, že to nezašlo tak daleko, aby mě to velmi znepokojilo; protože nevím, jak to přišlo ani kdy to začalo; ale připlížilo se to ke mně zloděj; a než jsem si uvědomila, o co jde, je z toho láska.¹²⁷

---

¹²² RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 39.

¹²³ Str. 39.

¹²⁴ RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 129.

¹²⁵ Str. 129.

¹²⁶ RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Op. cit., str. 173.

¹²⁷ Str. 173.

5 *Pamela Maritata* a *La Buona Figliuola*

Goldoni se neomezil pouze na jednu adaptaci *Pamela Nubile*, ale následně vytvořil další dvě díla, která byla inspirována původním epistolárním románem *Pamela or Virtue Rewarded*. Prvním z nich je divadelní hra *Pamela Maritata* a druhým libretto *La Buona Figliuola*.

5.1 *Pamela Maritata*

Jak Carlo Goldoni, tak Samuel Richardson čelili kritice svých děl a oba se rozhodli reagovat tím, že vytvořili pokračování svých Pamel. Krátce po vydání se anglická Pamela dočkala několika verzí antiPamel. Jeden z nejznámějších útoků, jak už bylo výše zmíněno, bylo dílo *Shamela* od Henryho Fieldinga, hlavního Richardsonova nepřítele.¹²⁸ Avšak tato kritika nevyvolala v Richardsonovi takový odpor jako dílo *Pamela in High Life (Pamela ve vyšší společnosti)* od spisovatele Johna Kellyho. Jednalo se o třídílnou knihu, která navazovala na původní román, což Richardson považoval za krádež svého nápadu. Mnohem více ho ale popudil fakt, že John Kelly ve své verzi odhalil již na začátku, že postava Pamel je ve skutečnosti urozená, čímž celou románovou ideologii obrátil vzhůru nohama. Richardson na to zareagoval napsáním pokračování svého románu s názvem *Pamela in her Exalted Condition (Pamela ve vznešeném stavu)*, které je považováno za rozvleklé a nedosahující kvality původního díla.¹²⁹

Stejně jako Richardson musel čelit Johnu Kellymu, i Goldoni se musel vypořádat se svým rivalem Pietrem Chiarim. Po uvedení komedie *Pamela Nubile* na jeviště navázal Chiari na toto dílo svým vlastním s názvem *Pamela Maritata*. Tento krok vyvolal u Goldonihobouření, stejně jako tomu bylo u Richardsona, a přiměl ho k napsání vlastního pokračování, které stejně jako Chiari nazval *Pamela Maritata*.¹³⁰ V tomto kontextu je i vhodné zmínit, že původní název Goldonihopamel byl *Pamela Fanciulla*, ale po vydání pokračování této hry ji autor přejmenoval na *Pamela Nubile*. *Pamela Maritata* vydaná v roce 1759 byla založená na již zmíněném Richardsonově pokračování. Poprvé byla uvedena na jevišti v roce 1760 v divadle Teatro Capranica během karnevalu v Římě.¹³¹

---

¹²⁸ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 582.

¹²⁹ CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Op. cit., str. 163.

¹³⁰ Ibidem, str. 163.

¹³¹ CANBY, Henry Seidel. *Pamela Abroad*. Online. *Modern language notes*. 1903, vol. 18, no. 7, p. 206–213. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2917593> . [cit. 2024-04-24]., str. 210.

5.2 *La Buona Figliuola*

Díky velkému úspěchu, který Goldoni sklídl se svou komedií *Pamela Nubile*, byl pověřen příběh převést do podoby libreta v duchu opery *buffa*. Podle jeho paměti byl Goldoni v roce 1756 požádán, aby napsal tři libreta pro dvůr rodiny Bourbonů v Parmě, konkrétně vévodou Filipem Parmským, přičemž první dva pokusy nebyly příliš úspěšné.¹³² Až jeho poslední dílo *La Buona Figliuola*, které bylo hudebně doprovázeno neapolským operním skladatelem Niccolem Piccinim, zaznamenalo velký ohlas. Nicméně Piccini nebyl prvním skladatelem, který napsal hudební doprovod pro toto dílo; tento úkol byl původně svěřen Edigiovi Dunimu. Jeho práce se však setkala s velmi skromným ohlasem, a proto se Goldoni rozhodl změnit skladatele a zvolil právě Picciniho.¹³³ Poprvé byla tato hra uvedena na jevišti v Římě v divadle Teatro delle Dame v roce 1760. Po premiéře zde byla v repertoáru ještě další dva roky. William Holmes ve svém článku *Pamela Transformed* označil toto dílo za jedno z nejúspěšnějších příkladů *opera buffa* 18. století.¹³⁴

Goldoni se stejně jako v případě své první *Pamely* ocitl v situaci, kdy musel převést dílo z jednoho žánru na druhý. V rámci tohoto převodu bylo nutné dílo zkrátit, aby vyhovovalo podmínkám opery. Zatímco *Pamela Nubile* byla napsána v próze, *La Buona Figliuola* je ve verších rozdělena na árie a sbory.¹³⁵ Goldoni jako zkušený libretista dokázal rozpoznat, která slova byla nejvhodnější pro převod do hudební formy a která naopak nevyhovovala.¹³⁶

Některé postavy zůstaly, ale vystupují pod jiným jménem než ve hře *Pamela Nubile*, a další byly přidány nově. Protagonistka, nyní vystupující jako Cecchina, tajně miluje svého pána, markýze della Conchiglia, který její city opětuje. Markýzova sestra, markýza Lucinda, je však tímto vztahem znepokojená, protože se obává, že sňatek jejího bratra s ženou nižšího společenského postavení by mohl odehnat jejího vlastního nápadníka, Cavaliera Armidora. Na závěr je německým žoldněrem odhalený pravý původ Cecchiny, která se ukáže být ztraceným dítětem německého barona. Sňatku nic nebrání a vše končí šťastně.¹³⁷

Úspěch díla se rozšířil i za hranice Itálie. V roce 1769 se dostalo do Anglie, kde zazářilo v královském divadle v Covent Garden jako první italská opera, která byla provedena v anglickém jazyce. *La Buona Figliuola* se dokonce vyrovnala úspěchu původního románu,

---

¹³² GOLDONI, Carlo. *Memoirs of Carlo Goldoni*. Online. 2010. Kessinger Publishing. Dostupné z: <https://archive.org/details/memoirsofcarlologo0000carl/page/316/mode/2up?q=Parma>. [cit. 2024-07-05], str. 317.

¹³³ CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Op. cit., str. 25.

¹³⁴ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 586–587.

¹³⁵ EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Op. cit., str. 576.

¹³⁶ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 588.

¹³⁷ Cf. Ibidem, str. 587 a COPE, Jackson I. *Goldoni's England and England's Goldoni*. Online. *MLN*. 1995, roč. 110, č. 1, s. 101-131. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3251132?sid=primo>. [cit. 2024-07-23], str. 125.

pravidelně se hrála po celé Evropě v mnoha překladech a poslední její inscenace se konala v Londýně v roce 1810.¹³⁸ Pamela, která se zrodila z Richardsonova pera, tak cestovala nejprve do Itálie, kde byla nejdříve adaptována do komického žánru a později se dostala také do operní sféry, která ji zavedla zpátky do její domoviny.¹³⁹

Úspěch Goldoniho komedie *Pamela Nubile*, a jeho následná adaptace do podoby operního libreta *La Buona Figliuola*, představuje významný přínos italské dramatické tvorbě. Goldoniho schopnost úspěšně přenést literární dílo do operní sféry a vytvořit libreto, které bylo oceněno nejen v Itálii, ale také v zahraničí, svědčí o jeho vynikajících schopnostech v oblasti adaptace a inovace.

---

¹³⁸ HUNTER, Mary. "Pamela": *The Offspring of Richardson's Heroine in Eighteenth-Century Opera*. Online. *Mosaic (Winnipeg)*. 1985, roč. 18, č. 4, s. 61-76. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/24778809?sid=primo>. [cit. 2024-07-22], str. 61.

¹³⁹ HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Op. cit., str. 590.

6 Závěr

Dílo *Pamela Nubile* napsal Carlo Goldoni během svého působení v divadle San Angelo. Předsevzal si, že napíše šestnáct komedií za jednu sezónu, a vzhledem k náročnosti slibu hledal inspiraci pro svou tvorbu i v zahraničí. Tu našel následně v anglickém díle *Pamela or Virtue Rewarded* od Samuela Richardsona, které ho zaujalo natolik, že se rozhodl jej adaptovat pro italské publikum. Odlišnost kultur, sociálního prostředí a zavedených pravidel ale vyžadovala značné úpravy, aby bylo dílo v Itálii kladně přijato. Goldoni si byl vědom náročnosti adaptace díla a překážek, které s tím byly spojeny. Navzdory těmto počátečním pochybnostem se však nakonec rozhodl dílu věnovat a elegantně vyřešil všechny problémy.

V analytické části této bakalářské práce jsem dospěla k těmto závěrům: Jednou z nejradikálnějších změn bylo povýšení sociálního postavení protagonistky, aby odpovídalo tamnímu italskému prostředí a zvykům. Ideologie anglického románu byla postavená na tom, že Pamelina ctnost bez ohledu na její sociální postavení je odměněna sňatkem s panem B. I přestože Goldoni s touto myšlenkou souhlasil, nemohl svou hru zakončit podle Richardsonovy verze, neboť to bylo v rozporu s italskými konvencemi. Pozměnil i charaktery obou postav. Goldonihů Pamela není natolik puritánská jako Richardsonova a city svého pána od začátku opětuje. Co se týče postavy mylorda Bonfila, ta nebojuje s myšlenkou zneužít svou služebnou, jak je tomu v románu, ale naopak jeho boj spočívá v tom, zda je možné při jeho postavení se s Pamelou oženit. Dochází ovšem k závěru, že neexistuje žádné řešení, které by mu dovolilo si vzít za manželku ženu nižšího postavení, než je on sám.

Další změny se týkají jmen postav, která byla uzpůsobena italskému prostředí, a děj byl obohacen oproti románu dvěma novými postavami. Jedna z nich představuje hlas rozumu, zatímco druhá, jediná postava *buffa* v celé komedii, dodává hře na komičnosti. Rozum zastává postava Artura, který dopomáhá mylordu Bonfilovi k uvědomění, že svatba s Pamelou, v případě, že je pouhou služebnou, je neslučitelná s konvencemi. S tím souvisí fakt, že původní vnitřní konflikt mezi ctností a vášní byl nahrazen rozumem a vášní.

Román byl převeden na divadelní scénu, což vedlo k redukci díla a dalším změnám souvisejícím s odlišností žánru. Dílo je samozřejmě jinak strukturováno, chybí postava vypravěče, text je založený na monolozích a dialozích, komunikační prostředek již není závislý jen na slovním projevu, ale také na řeči těla.

Poslední část práce podává vysvětlení, proč byla vytvořena další dvě díla navazující na *Pamelu Nubile*, a to *Pamela Maritata* a *La Buona Figliuola*. Její velký úspěch vedl Pietra Chiariho, Goldonihů literárního rivala, k napsání pokračování Pamelu, což přimělo Goldonihů k vytvoření vlastního pokračování. Vznikla tak *Pamela Maritata*, která ovšem nezaznamenala

velkého úspěchu. Později vzniká i libreto *La Buona Figliuola*, jejíž úspěch předčil samotnou *Pamelu Nubile*. V této kapitole je stručně vylíčen děj, který vychází z komedie *Pamela Nubile*, avšak s odlišnými jmény a doplněním nových postav na jeviště. Tento stručný popis je zvolen z důvodu, že převod z komedie na libreto je zcela nové, rozsáhlé téma. Ačkoli by se tomuto tématu bylo možné věnovat více do hloubky, v této práci pro něj není prostor.

Analýza této bakalářské práce ukázala, jak důkladně musel Goldoni přizpůsobit původní dějovou linii a postavy, aby odpovídaly místní kultuře a představám publika. I přes všechny výzvy Goldoni dokázal elegantně vyřešit všechny problémy a vytvořit dílo, které si našlo své místo na italském divadelním jevišti. Výsledky této bakalářské práce by mohly sloužit jako základ pro další výzkum v oblasti literárních adaptací a mezikulturních vlivů.

7 Resumé

V této bakalářské práci jsem se věnovala komparativní analýze dvou děl, a to románu *Pamela or Virtue Rewarded* od Samuela Richardsona a komedie *Pamela Nubile* od Carla Goldoniho, která představuje adaptaci uvedeného románu.

V úvodu jsem se zaměřila na historický a kulturní kontext, v němž Carlo Goldoni napsal nejen *Pamela Nubile*, ale také její pokračování *Pamela Maritata* a libretto *La Buona Figliuola*. Tato část také zahrnuje přehled jeho kariéry v divadlech Sant'Angelo a San Luca až do jeho odjezdu do Paříže, kde zůstal až do své smrti. Dále se práce zaměřuje na shrnutí děje románu, který slouží jako výchozí bod pro detailní analýzu rozdílů mezi oběma díly.

Analytická část podrobně zkoumá rozdíly mezi románem a komedií, přičemž téměř každá kapitola obsahuje ukázky z obou děl, aby byly úpravy provedené v komedii patrné. První část analýzy se věnuje změně sociálního postavení Pamely v komedii. Během adaptace románu na divadelní hru se Goldoni potýkal s řadou problémů, přičemž jednou z nejradikálnějších změn bylo právě sociální postavení hlavní postavy. Tato modifikace byla nezbytná, neboť v té době bylo téměř nemožné, aby si v Itálii urozený muž vzal za manželku služebnou. Podle právního systému by to pro dotyčného znamenalo ztrátu šlechtického titulu a majetku a jeho potomci by byli vystaveni společenské hanbě. Další část práce se zabývá konfliktem mezi vášní a ctností v románu, který byl převeden na konflikt mezi rozumem a vášní v komedii. Dále se v této části pojednává o postavách, jejich modifikaci a vzájemných odlišnostech, a to převážně u protagonistů.

Následující kapitola se zabývá divadelní redukcí, která vedla ke zkrácení děje a dalším úpravám z důvodu rozdílů mezi žánry, přičemž struktura díla byla změněna pro potřeby divadla. Chybí zde vypravěč, text je tvořen monology a dialogy, a komunikace závisí nejen na slovním projevu, ale také na řeči těla.

V závěrečné kapitole jsou analyzována další dvě významná díla, konkrétně *Pamela Maritata* a *La Buona Figliuola*, které z původní komedie vychází.

8 Riassunto

In questa tesi di laurea mi sono dedicata all'analisi comparativa di due opere, ovvero il romanzo *Pamela or Virtue Rewarded* di Samuel Richardson e la commedia *Pamela Nubile* di Carlo Goldoni, che rappresenta un adattamento del suddetto romanzo.

Nell'introduzione mi sono concentrata sul contesto storico e culturale in cui Carlo Goldoni scrisse non solo *Pamela Nubile*, ma anche la sua continuazione *Pamela Maritata* e il libretto *La Buona Figliuola* a base di suddetta commedia. Questa sezione comprende anche una panoramica della carriera di Goldoni presso i teatri Sant'Angelo e San Luca, fino alla sua partenza per Parigi, dove rimase fino alla sua morte. Successivamente, la tesi si concentra sul riepilogo della trama del romanzo, che serve come punto di partenza per un'analisi dettagliata delle differenze tra le due opere.

La parte analitica esamina in dettaglio le differenze tra il romanzo e la commedia, e quasi ogni capitolo contiene estratti da entrambe le opere per rendere evidenti le modifiche apportate nella commedia. La prima parte dell'analisi è dedicata al cambiamento della posizione sociale di Pamela nella commedia. Durante l'adattamento del romanzo alla rappresentazione teatrale, Goldoni affrontò una serie di problemi, una delle modifiche più radicali fu proprio il cambiamento della condizione sociale del personaggio principale. Questa modifica era necessaria, poiché all'epoca era quasi impossibile in Italia che un uomo nobile sposasse una serva. Secondo il sistema legale, questo avrebbe significato la perdita del titolo nobiliare e dei beni, e i figli sarebbero stati esposti al disonore sociale. Un'altra parte della tesi esamina il conflitto tra passione e virtù nel romanzo, che fu trasformato in un conflitto tra ragione e passione nella commedia. Inoltre, si tratta dei personaggi, delle loro modifiche e delle differenze reciproche, principalmente per quanto riguarda i protagonisti.

Il capitolo successivo si occupa della riduzione teatrale, che ha portato all'accorciamento della trama e ad altre modifiche a causa delle differenze tra i generi, con la struttura dell'opera cambiata per le esigenze teatrali. Qui manca il narratore, il testo è composto da monologhi e dialoghi, e la comunicazione dipende non solo dall'espressione verbale ma anche dal linguaggio del corpo.

Nell'ultimo capitolo vengono analizzate altre due opere significative, ovvero *Pamela Maritata* e *La Buona Figliuola*, che sono originariamente ispirate dalla suddetta commedia.

9 Summary

This bachelor thesis deals with a comparative analysis of two works, namely the novel *Pamela or Virtue Rewarded* by Samuel Richardson and the comedy *Pamela Nubile* by Carlo Goldoni, which is an adaptation of the said novel.

The introduction focuses on the historical and cultural context in which Carlo Goldoni wrote not only *Pamela Nubile*, but also its sequel *Pamela Maritata* and libretto *La Buona Figliuola* based on the comedy. This section also includes an overview of his career in the theatres of Sant Angelo and San Luca until his departure to Paris, where he remained until his death. Next, the thesis provides a summary of the plot of the novel, which serves as a starting point for a detailed analysis of the differences between the two works.

The analytical section examines in detail the differences between the novel and the comedy, with almost every chapter containing excerpts from both works to demonstrate the modifications made in the comedy. The first part of the analysis is devoted to the change in the social status of Pamela in the comedy. While adapting the novel to a theatre play, Goldoni faced a number of problems, with one of the most radical changes being precisely the social status of the main character. This modification was necessary, since at that time it was almost impossible for a noble man in Italy to marry a maid. According to the legal system, this would mean for the person concerned the loss of their noble title and property, and their descendants being exposed to social humiliation. The next part of this thesis deals with the conflict between passion and virtue in the novel, which was transferred to the conflict between reason and passion in the comedy. Further, this section discusses the characters, their changes and differences from each other, mainly of the protagonists.

The following chapter deals with the theatrical reduction, which led to a shortened storyline and other adjustments related to differences between the two genres, while the structure of the work was adapted to suit the needs of the theatre. There is no narrator, the text is made up of monologues and dialogues, and communication depends not only on verbal speech, but also on body language.

The final chapter analyzes two other important works based on the original comedy, namely *Pamela Maritata* and *La Buona Figliuola*.

10 Seznam použité literatury

ANBARI, R. Alan. *La Cecchina, ossia La buona figliuola by Niccolò Piccinni and Carlo Goldoni: Its Creators, Literary Sources, and Musical Style*. Kansas: University of Kansas, 1996.

CANBY, Henry Seidel. *Pamela Abroad*. Online. *Modern language notes*. 1903, vol. 18, no. 7, p. 206–213. ISSN 0149-6611. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2917593> . [cit. 2024-04-24].

CASTELVECCHI, Stefano. *Pamela goes to the opera*. Online. In: *Sentimental Opera*. United States: Cambridge University Press, 2013, s. 13–39. ISBN 9780521632140. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511980244.003> . [cit. 2024-04-24].

CHEN, Yi-ting. *CINA IMMAGINARIA – ORIENTALISMO DI CARLO GOLDONI/IMMAGINERY CHINA – CARLO GOLDONI'S ORIENTALISM*. Online. *Fu jen studies literature & linguistics*. 2017, č. 50, s. 81. ISSN 1015-0021. Dostupné z: file:///C:/Users/Admin/Downloads/CINA_IMMAGINARIA_ORIENTALISMO.PDF . [cit. 2024-07-23].

CRISCUOLO, Vittorio. *Dal romanzo epistolare alla scena: variazioni sul personaggio di Pamela Andrews*. In: MORACE, Aldo Maria a GIANNANTI, Alessio (ed.). *La letteratura della letteratura: atti del XV Convegno internazionale della MOD, 12–15 giugno 2013*. Pisa: ETS, 2016, s. 457–468. ISBN 9788846747921.

COPE, Jackson I. *Goldoni's England and England's Goldoni*. Online. *MLN*. 1995, roč. 110, č. 1, s. 101-131. ISSN 0026-7910. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/3251132?sid=primo> . [cit. 2024-07-23].

EMERY, Ted A. *Goldoni's Pamela from Play to Libretto*. Online. *Italica (New York, N.Y.)*. 1987, vol. 64, no. 4, p. 572–582. ISSN 0021-3020. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/479238> . [cit. 2024-04-24].

GOLDONI, Carlo. *Pamela, dějehra ve 3 jednáních*. Praha: J. Otto, 1887. Přel. Antonín Jaroslav Vrt'átko-Benátský. Elektronicky dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz/...867> . [citováno 2024-07-22].

GOLDONI, Carlo. *Memorie*. Firenze: Adriano Salani, 1929.

GOLDONI, Carlo. *Memorie per l'istoria della sua vita e del suo teatro*. Online. Liber Liber, 2002. Dostupné z: <https://liberliber.it/autori/autori-g/carlo-goldoni/memorie-per-listoria-della-sua-vita-e-del-suo-teatro-rivedute-e-corrette/>. [cit. 2024-07-21].

GOLDONI, Carlo. *Pamela nubile*. Dostupné z: https://www.liberliber.eu/mediateca/libri/g/goldoni/pamela_nubile/pdf/pamela_p.pdf [cit. 2024-04-08].

GRIFFIN, Mike. Goldoni and Gozzi: Reformers with separate agendas. In: *The Routledge Companion to Commedia dell'Arte*. Routledge, 2015, s. 329-337. ISBN 0415745063.

CAESAR, Ann Hallamore. *Translation, Adaptation and Appropriation in Eighteenth-Century Venice: Pamela and her Successors*. Online. *Romance studies: a journal of the University of Wales*. 2017, roč. 35, č. 3, s. 161-170. ISSN 0263-9904. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02639904.2017.1384653>. [cit. 2024-07-22].

CAESAR, Ann Hallamore. *Richardson's Pamela: changing countries, crossing genres*. Online. *Journal of romance studies*. 2010, roč. 10, č. 2, s. 21-35. ISSN 1473-3536. Dostupné z: <https://doi.org/10.3828/jrs.10.2.21>. [cit. 2024-07-22].

HAYS, Michael. *Goldoni, Carlo (1707–1793)*. New York: Charles Scribner's Son, 1983. ISBN 9780684316796.

HOLMES, William C. *Pamela Transformed*. Online. *The Musical quarterly*. 1952, roč. 38, č. 4, s. 581-594. ISSN 0027-4631. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/740140?sid=primo>. [cit. 2024-07-22].

HUNTER, Mary. "Pamela": *The Offspring of Richardson's Heroine in Eighteenth-Century Opera*. Online. *Mosaic (Winnipeg)*. 1985, roč. 18, č. 4, s. 61-76. ISSN 0027-1276. Dostupné z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/24778809?sid=primo>. [cit. 2024-07-22].

KRATSCHMER, Alexandra, BACH, Svend a CECCHINI, Leonardo (ed.). *Atti: dell' VIII Congresso degli Italianisti Scandinavi : Aarhus-Sandbjerg, 21-23 giugno 2007*. Online. Institut for Sprog, Litteratur og Kultur, Afdeling for Italiensk, Århus, 2009. ISBN 9788799319305. Dostupné z: https://pure.au.dk/ws/files/59170714/atti_tutto_formato_pdf.pdf. [cit. 2024-06-05].

NUVOLI, Giuliana a BOSISIO, Paolo. *La metamorfosi di Pamela da Richardson a Goldoni. Online*. In: BOSISIO, Paolo (ed.). *Studi sul teatro in Europa in onore di Mariangela Mazzocchi Doglio*. Rome: Bulzoni, 2010, s. 499–520. ISBN 978-8878705166.

RICHARDSON, Samuel. *Pamela, or Virtue Rewarded*. Online. Global Grey ebooks, 2021. Dostupné z: <https://www.globalgreybooks.com/pamela-or-virtue-rewarded-ebook.html>. [cit. 2024-04-08].